

Hosszúpályi, 1908. május 15. – Budapest, 1992. december 20.

Apja kántortanító volt. 1917-től – három idősebb testvére mellé kerülve – a debreceni árvaházban nevelkedett, 1919 őszén, a román megszállás idején testvéreivel együtt vitték vissza Nagyváradra, mint „román származásút”, ahol hamarosan pékinasnak szegődött. 1922-től ugyanott segéd és a sütőipari munkások szakszervezetének tagja. Négy elemi végzett. 1926-ban került Budapestre, 1934-ig sütőmunkásként dolgozott. Azonnal bekapcsolódott a magyar szakszervezeti mozgalomba. 1927-től tagja a Magyarországi Szociáldemokrata Pártnak. 1939-ben az Élelmezési Munkások Országos Szövetségének főtitkára, 1941-ben az SZDP fővárosi vezetőségének tagja. 1942-ben egyik kezdeményezője, majd tagja a József Attila Emlékbizottságnak. Ugyanezen év nyarán letartóztatták, három hónapot vizsgálati fogságban töltött. 1943-tól az SZDP országos vezetőségének vidéki szervezőtitkára lett, emellett az ÉMOSZ főtitkárából a szakszervezet elnökévé választották. Magyarország 1944. márciusi német megszállását követően újra letartóztatták, Nagykanizsára internálták. Októberben szabadult, résztvevője volt a két – ekkor egyaránt illegális – munkáspárt háború utáni politikai együttműködését előkészítő megállapodásnak. 1945 januárjában a Budapesten már szerveződő szociáldemokrata pártvezetés teljhatalmú megbízottjaként érkezett Debrecenbe, hogy felvegye az érintkezést az ott székelő ideiglenes kormánnyal. 1945. április 2-án Budapesten delegálják az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe, majd – az 1953–1958 közötti parlamenti ciklust leszámítva – 1963-ig nemzetgyűlési, illetve országgyűlési képviselő. Az SZDP 1945 augusztusában tartott XXXIV. kongresszusán az országos pártvezetőség és a politikai bizottság tagjává, vezető titkárrá, másfél évvel később, 1947 februárjában, a párt XXXV. kongresszusán az előbb említett két testületi tagságban való megerősítése mellett főtitkárhelyettesé választották. Ugyancsak 1945-től vezette a szociáldemokrata pártközpont ún. vidéki osztályát. A Magyarországi Munkásdalogyalek Országos Szövetségének elnöke, tagja a Magyar–Jugoszláv Baráti Társaság elnöki tanácsának, a Magyar–Szovjet Művelődési Társaság országos elnökségének, továbbá a Budapesti Nemzeti Bizottságnak. Már a két világháború között is az egységes munkáspárt híve volt, ennek megfelelően szorgalmazta az SZDP és az MKP legszorosabb együttműködését a második világháborút követően is. Emiatt fokozatosan szembe került pártjának azon vezető személyiségeivel – Peyer Károly, Kéthly Anna, Szeder Ferenc, Szélig Imre, Böhm Vilmos, Bán Antal stb. –, akik a szuverén szociáldemokrata politika és a szervezeti különállás megőrzésének fontosságát vallották. 1947–1948 fordulójától – amikor a kommunisták mind nyomatékosabban vetették fel a két párt fúziójának kérdését – meghatározó szerepet játszott a fentebb említett autonómistáknak a pártból való eltávolításában és a kommunistákkal való szervezeti egyesülés előkészítésében. 1948 júniusában a Magyar Dolgozók Pártját életre hívó egyesülési kongresszuson – Farkas Mihály és Kádár János mellett – ő lett a harmadik főtitkárhelyettes, emellett beválasztották a központi vezetőségbe, a politikai bizottságba, a szervezőbizottságba és a titkárságba is. Két hónappal később, 1948 augusztusában az MDP nagy-budapesti titkárává is megválasztották. Ez utóbbi tisztségét 1949. július elejéig töltötte be, mivel időközben, 1949. június 11-én könnyűipari miniszternek nevezték ki; funkciójából hivatalosan már letartóztatása után 1950. augusztus 4-én mentették fel. Tisztségei még ugyanebben az évben tovább bővültek, tagja lett

a gazdaságirányításban meghatározó szerepet játszó Népgazdasági Tanácsnak, emellett az Országos Nemzeti Bizottságnak, a Magyar Függetlenségi Népfront Országos Tanácsa elnökségének; ez utóbbi szervezet budapesti bizottságának ő lett az elnöke. Főtitkárhelyettesként 1950 májusától felügyelte az MDP pártközpont adminisztratív osztályát. 1950. július 6-án letartóztatták, s az ún. szociáldemokrata perek keretében koholt vádak alapján halálra ítélték. A Legfelső Bíróság a kötél által végrehajtandó halálos ítéletet életfogytiglani börtönre változtatta. 1956. március végén, szabadon engedték, három hónappal később rehabilitálták. 1956. július 21-étől ismételten tagja lett az MDP Politikai Bizottságának, július 30-án pedig kinevezték Hegedüs András kormányának miniszterelnök-helyettesévé. Ugyanezen a napon az NDK-ba utazott, s a következő hetekben a tübingiai-erdőkbeli pártüdülők egyikében próbált. Az egyre inkább nyilvánvaló hatalmi és politikai válság kezelhetőségét 1956 nyarán Kádár pártvezetővé választásától remélte. Rákosi Gerőre cserélését az első titkári poszton „a kisebbik rossz” szükségmegoldásaként elfogadta, Nagy Imre esetleges reaktiválását viszont – mint a polgári restauráció lehetőségét sem kizáró alternatívát – már akkor is mereven elutasította. Ennek megfelelően maradt passzív 1956 októberében, és vállalt szerepet Kádár november 4-i szolnoki Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányában, noha annak megalakulásán ott sem volt, s államminiszteri kinevezéséről a rádióból értesült. Ettől kezdve újra aktív és többszörösen pozícionált tagja lett a hatalmát visszaállító legfelső állami és pártvezetésnek. Miután a Kádár János által Magyar Szocialista Munkáspárt néven október végén újjáalakított kommunista párt ideiglenes intézőbizottságából a november eleji szovjet intervenciót követően – Kádárt leszámítva – már senki sem volt szabadlábon, Marosánt kooptálták ebbe a testületbe; 1957 februárjában az új hatalmi centrum alá szervezendő párt adminisztratív titkári teendőit is elvállalta. Ezen a poszton Kádár helyetteseként funkcionált. 1957. április 30-án emellett megbízták a budapesti pártbizottság ideiglenes intézőbizottságának vezetésével is. Az MSZMP 1957. június végi országos értekezletén a központi bizottság, a politikai bizottság és az öttagú titkárság tagjává választották. Ugyanezen tisztségeiben megerősítette az MSZMP 1959. november 30.–december 5. között ülésező VII. kongresszusa is. Marosán a miniszterelnöki poszton 1958. január 28-án Kádárt felváltó Münnich Ferenc vezette kormányban is megőrizte államminiszteri székét, 1960. január 16-ig. Ezt követően a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa tagjainak sorába delegálták, 1961. október 7-étől 1963. március 21-ig az Elnöki Tanács egyik elnökhelyettese. Emellett 1957–1962 között tagja volt a Hazafias Népfront Országos Tanácsa elnökségének és a Fővárosi Tanácsnak. 1962 folyamán – amikor az MSZMP Központi Bizottságának „a személyi kultusz éveiben a munkásmozgalmi emberek ellen indított törvénysértő perek lezárásáról” készülő határozata előmunkálatai folytak – több ponton (akkor nyilvánosságra nem került) különvéleményt fogalmazott meg. A készülő határozat tervezetét „szűkkeblűnek” tartotta, mert csak a párt törvénytelenül meghurcolt tagjaira terjedt ki, és érintetlenül hagyta a párton kívüliekkel megesett justizmordok kérdését. Az ötvenes évek történéseivel kapcsolatban eufemizmusnak tartotta az általánosan használt személyi kultusz formulát. Emellett Kádárnak is szemére vetette, hogy nem érvényesíti a kollektív vezetés deklarált normáit. A mindinkább elmérgesedő konfliktus következményeként 1962. szeptember 1-jén levélben mondott le addig betöltött funkcióiról; az MSZMP Központi Bizottsága 1962. október 12-én felmentette KB-titkári posztjáról és mind a központi, mind a politikai bizottságból kizárták. Az Elnöki Tanács elnökhelyettesi posztján – funkciójának gyakorlásától külön PB-határozatban tiltva el – az országgyűlési ciklus végéig meghagyták. 1965-ben kilépett az MSZMP-ből, majd 1972-ben újra párttag lett. 1989-ben a Magyar Szocialista Párt kiválása után újjáalakuló MSZMP kongresszusát ő nyitotta meg, a Munkáspárt Központi Bizottságának

tiszteletbeli tagjává választották, de már nem kezdett újra aktívan politizálni